

Korsbacka kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

KARL JOHAN KEMBER, 2015-06-26

jais
arkitekter

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

—

Korsbacka kyrka

Kävlinge församling, Rönnebergs kontrakt, Lunds stift
Kävlinge socken, Kävlinge 35:13, Kävlinge kommun, Skåne län, Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Trakten kring Kävlinge har varit bebodd sedan åtminstone fem tusen år, då jägare, fiskare och samlare byggde bosättningar kring de forntida strandvallarna kring Kävlingeån. I kyrkans närområde har man hittat flera forntida boplatser.

Under 1100-talet får byarna en fastare form och organiseras i socknar när man börjar uppföra kyrkor. Den romanska Gamla Kyrkan i Kävlinge byggs i slutet av 1100-talet söder om Korsbacka kyrka. By- och sockenorganisationen är i stort sett intakt från medeltid fram till det tidiga 1800-talet, då skiftet äger rum och flertalet gårdar flyttar ut från byn. Stora förändringar sker därmed i landskapet, som alltmer omvandlas för stordrift. Omkring 1890 blir Kävlinge en viktig järnvägsknut för linjer mot Malmö, Landskrona och Sjöbo, och kring järnvägen uppstår ett nytt stationsområde med bostäder för den ökande befolkningen. Malmö Yllefabrik, Sockerbruket, Glacéläderfabriken och Skanek anläggs och blir viktiga arbetsgivare. I det växande industrisamhället finns behov för en ny, större kyrka, och Korsbacka kyrka uppförs 1897 efter arkitekt Alfred Arwidius ritningar.

Kyrkan och kyrkogården utgör länge den enda bebyggelsen i området. Först i slutet av 1970-talet byggs närområdet kring kyrkan ut med miljonprogrammets flerfamiljshus i norr, liksom med sporthall, förskola, serviceboende och skolor.

Korsbacka kyrka ligger centralt i tätorten, som idag har ca 30 000 invånare. I direkt anslutning till kyrkan ligger i väster Korsbackaskolan och i norr Olympiaskolan, båda i typisk 70-talsarkitektur med låga byggnader med platta tak. I öster finns en blandad bebyggelse med bostadshus och längre bort serviceboendet Billingshäll. Från den högt belägna kyrkan leder en allé med lindar i rak axel ner mot den gamla medeltidskyrkan, en utformning som kommer från tiden kring förra sekelskiftet. Kyrkogården sluttar ner mot Västergatan, en av ortens centralgator, som löper mellan Korsbacka kyrka och Gamla kyrkan. Kyrkplatsen i Kävlinge, med de två kyrkorna från olika tidsåldrar, är utpekad av Länsstyrelsen som en särskilt värdefull kulturmiljö i Kävlinge kommun.

Kyrkobyggnaden

Korsbacka kyrka är uppförd 1897 efter ritningar av Alfred Arwidius i nygotisk stil. Alfred Arwidius var, vid sidan om den välkände Helgo Zettervall, en av regionens mer produktiva arkitekter vid tiden, och en stark förespråkare av det sena 1800-talets historiserande- och eklektiska arkitektur. Nygotikens popularitet sammanföll med en omfattande ny- och ombyggnadsverksamhet i Skåne, där befolkningen ökade kraftigt i mitten på 1800-talet. Den nygotiska stilen stämde väl överens med den i Lunds stift rådande högkyrkligheten, och dess estetik formulerades i flera skrifter t ex Helgo Zettervalls ”Allmänna anvisningar rörande kyrkobyggnader”. Skånes många tegelbruk försåg de många nybyggena med material till den associationsrika arkitekturen.

Kyrkan gestaltades som en salskyrka med ett brett långhus, avslutat av ett tresidigt kor flankerat av dopkapell och sakristia, och med ett kraftigt torn. Fasaderna utfördes i rött, maskinslaget tegel och taket belades med skiffer. Invändigt fick kyrkan slätputsade väggar med rik ornamentering och ett tunnvalvstak av trä.

Kyrkan har genomgått ett stort antal, mer- eller mindre omfattande, renoveringar, den första stora redan på 1920-talet. Delar av fasadmaterialet, det hårdbrända maskinteglet, var sönderfruset och fukt drog in bl a genom gavelmurarna och under fönstren. 1928 lagas och tätas murverket, fuktskadorna putsagas och kyrkan omkalkas. Skiffern över långhuset omläggs och tornet och koret får koppartak. Innertaken målas med oljefärg, koret med en stjärnhimmel, och altare, altarskrank och predikstol ekådras om.

1961 konstaterar domkyrkoarkitekt Torsten Leon- Nilsson, att interiören var sliten och avflagad på grund av kaminerna. Hela kyrkans interiör omgestaltas, och väggarnas kvadermålning, liksom det blå kortaket med stjärnor, målas över. Innertaket färgas i grå nyanser, medan valv och väggar målas vita. Bänkar, predikstol, altare och orgel får en grå nyans med kontraster i grågrönt, rött och guld. Exteriört ersätts långhusets söndervittrade skiffertak med kopparplåt.

1978 uppförs, enligt ritningar av Torsten Leon- Nilsson, en utbyggnad med toalett och väntrum i anslutning till tornvapenhuset.

1979 utarbetas förslag till en ny orgel efter Torsten Leon- Nilssons ritningar, och instrumentet installeras på långhusets norra sida 1980. Byggmästare Nils Pehrson tar fram handlingar för en renovering, som omfattar putslagningar, ommålning, tilläggsisolering av valven och insättning av innerfönster; åtgärder som dock ej genomförs.

1982 faller tornspiran ner i samband med en storm, vilket föranleder omfattande reparationer på torn och långhustak.

1990 genomförs en renovering med Forsberg& Wikerstål som arkitekter. Murar restaureras och förstärks med järnband, blinderingarna omputsas, de blyinfattade fönstren lagas och diverse målningsarbeten genomförs. Vissa avtäckningar görs om med plåtklädd cement istället för kalksten.

1997 görs en mycket omfattande interiör renovering efter Meiby Ark& Designs handlingar. Väggarna putsas och ommålas, viktoriafästerna i gångarna slipas om och plastfiltmattan under bänkraderna tas bort och ersätts av furugolv. Nya infravärmare installeras, de befintliga socklarna byggs om med integrerad el, och de främre bänkraderna tas ner. De frilagda ytorna täcks med textilmatta. Återstående bänkar renoveras och utrustas med bänkvärmare.

2002 genomförs exteriöra reparationsarbeten på tak och fasader. Trappstengavlar och tinnar ommuras, och dess krön avtäcks med cement. Putsade ytor omputsas och kalkavfärgas. Koppertaket på långhus och torn läggs om och avvattningen kompletteras.

2014 ersätts trägolvet i bänkkvarteren med terrazzo. Den gamla orgeln renoveras.

Exteriör

Kyrkobyggnaden består av ett brett långhus, avslutat av ett tresidigt kor i öster, samt ett torn, avsevärt smalare än långhuset. I norr- och söder finns ett dopkapell och en sakristia på ömse sidor om koret. Kyrkans huvudentré med tillhörande vapenhus finns i tornets bottenvåning. Från vapenhuset kan man, förutom långhuset, nå förrum, torn och orgelläktare. I söder finns ett kompletterande vapenhus med sekundär entré.

Kyrkan är troligen grundlagd på en kallmur av natursten. Massivmurarna, som vilar på en låg granitsockel, är genomgående av maskinslaget, rött tegel i kryssförband och smyckade med vita, slätputsade partier i listverk, blinderingar, gesimser, omfattningar m.m. Även inslag av grönglaserat tegel förekommer. Som bakmur till fasadteglet har använts ett gult och mindre frostbeständigt tegel, som är synligt t ex i tornets klockvåning. Ytterväggarna stöttas av tegelkontreforter som avtäcks med grå kalksten. Långhusets östra- och västra gavel, liksom södra vapenhusets södra sida, är utformade som trappstegsgavlar dekorerade med vitputsade nischer och med koppertäckta tinnar. Även tornets gavelrösten är dekorerade med putsade nischer.

Långhusets- och korets fönsteröppningar är uppbyggda med två rundbågiga fönster och ovanför dessa ett rundfönster, samtliga med järnbågar med blyinfattade råglas och kulörta dekorer, i vitputsade, spetsbårigt täckta nischer. Valvbågarna markeras av ett vitputsat listverk som påminner om stenar. Tornbyggandens och dopkappellets fönster har en liknande utformning, förutom att de undre fönstren är lägre och spets-

bågigt avslutade. Solbänkarna är avtäckta med kalksten, medan de invändiga fönsterbänkarna är klädda med plåt. Tornets västfasad [1] domineras av en stor rund, vitputsad nisch med sju små rundfönster. Tornet har parvis kopplade, spetsbågiga ljudöppningar med jalusiluckor i väst, söder och norr.

Kyrkan har tre entréer, huvudentrén genom tornets västra fasad och två sekundära ingångar genom det södra vapenhuset och sakristian. Tornporten är en pardörr klädd med träpanel, med sparkplåt av koppar och kraftiga bandgångjärn, i en fyrsprångig, spetbågig portal av formtegel. Framför dörren finns ett stort vilplan med trappa och ramp i betong. Övriga dörrar är utformade på likartat sätt. Ovanför tornporten finns ett tympanon dekorerat med blommor och en fyrpassbåge inskrivna i en cirkel.

Långhuset har ett högre sadeltak, medan tornets tillbyggnad, kor, sakristia och dopkapell åt öster har pyramidtak. Det södra vapenhuset har ett sadeltak. Gesimslisten mellan tak och vägg är utformad som en hålkälslist, och där under ett skift med profiltegel som vilar på ett tandsnitt. Mellan dessa finns på långhus och kor en fris med fyrpassbågar av tegel mot en vitputsad bakgrund, ett tema som återkommer i listverket nedanför tornets gavelrösten. Tornet har ett korstak, i vars mitt det står en åttasidig spira, och trapptornet ett kägeltak. Alla takytor är täckta med enkelfalsad kopparplåt i skivformat med måttligt förskjutna hakfalsar.

[1]: Tornets västfasad

[2]: Polygonalt kor och sakristia med pyramidtak

Interiör

Vapenhuset i väster har golv av mönstersatt grå- och röd kalksten och en i övrigt enkel

utformning med modernt vitmålade väggar och undertak av brunmålad pärlspont. Vapenhuset i söder har en liknande utformning, men täcks av ett tunnvalv i av trä. Vapenhusen och långhuset avskiljs av varsin segmentbågigt täckt ramverksdörr, målad i två grå nyanser mot kyrkorummet.

Det höga, breda enskeppiga långhuset avslutas uppåt av ett sexdelat tunnvalv av trä [3]. Takkonstruktionen består av sju valvbågar, monterade på knektar fästade till ytterväggen, och mellanliggande åsar som upplag för träpanelen. Bågarna fixeras till knektarna med vertikala stödben och tasskonsoler, ett tema som också återkommer t ex i orgelläktaren och södra vapenhusets tak. Där tunnvalvet möter väggen finns en vertikal del, som tillsammans med en sextrappad gesims ger takfoten sitt kraftiga uttryck. Väggarna är målade i enhetligt vitt med moderna färgtyper, medan innertaket går i grå nyanser.

Långhuset avslutas i väster av ett två steg upphöjt, tresidigt kor [4]. Det täcks, liksom dopkapellet och sakristian, av ett vitmålat, slätputsat kryssvalv utan dekor. Östra långhusväggen är utformad med tre spetsbågar, där den stora triumfbågen flankeras av två mindre bågar, bakom vilka finns dopkapell och sakristia. Motsvarande tredelade motiv återfinns i flera av inventarierna, liksom i fönstersättningen.

Koret och dopkapellets golv är, liksom långhusets gångar, belagda med röda och vita viktoriaiplattor. Sakristians golv är täckt med plastmatta. Bänkkvarteren har golv i beige terrazzo, som övergår direkt till gångarnas klinker. Förutom ett antal öppna bänkar består sittmöbleringen av lösa stolar placerade i vinkel till altaret.

[3]: Långhuset sett mot vapenhuset

[4]: Långhuset sett mot det upphöjda koret

Tornets övre våningar och orgelläktaren nås genom trapphuset vid tornets södra sida. Tornets klockbock av fur står på tornets fjärde plan. Härifrån kan man, genom en modern dörr, nå vinden över långhuset. Långhusets takstolar av fur är uppbyggda med ett hanband, dubbla ledjer och dubbla sparrar, som vid nocken är fogade till en kungstolpe. Det värmeisolerade tunnvalvet över kyrkorummet bärs även av kryssparrar fästade till de yttre högbenen. Taktronen består av horisontella åsar mellan sparrarna, på vilka man spikat en träpanel som underlag för yttertäckningen.

Inredning och inventarier

Altaret [5] är utfört av trä med en bordskiva på ett tredelat fundament, där mittersta partiet är indraget. De tre partierna har två- resp. tre fyllningar med enkel listdekor. Fyllningarna har målats i gulrött.

Altaruppsatsen [5] är byggd på 1890-talet i nygotisk stil av konstnären Fredrik Krebs. Tavlan är indelad i tre partier, utformade med spetsiga gavlar och åtskilda med fialer och korintiska kolonner. Mittpartiet är förhöjt med motivet ”Kristus instiftar nattvarden” innanför en trepassbåge.

Altarring saknas (den gamla är riven).

Dopfunten, som troligen kommit till kyrkan 1963, är utförd i kalksten med åttasidig fot, skaft och svagt utåt lutande cuppa av kalksten. Upphovsmannen är okänd. Samtliga delar är grovt bearbetade utan dekorer. Dopfunten är placerad i dopkappellet.

Predikstolen [6] är byggd i trä i nygotisk stil. Korgen har åtta sidor, uppbyggda av ramverk åtskilda av korintiska kolonner. Varje sida är indelad i fyra fält. Korgen är fästad till en hög fot indelad i flera olika steg. Ovanför predikstolen hänger en åttasidig baldakin med fialer i ytterhörnen och takhjässan. Predikstolen nås inifrån sakristian via en svängd trätrappa.

Bänkinredningen [7] är endast delvis ursprunglig. Ett fåtal ursprungliga bänkar finns bevarade i långhusets västra del, samt utmed norr- och södra långhusväggen. De är fabriksmässigt utförda med rak ryggprofil av pärlspont, försedda med psalmbokshylla samt klädda dynor. Bänkarna är ekådrade och har enkel linjedekor. Långhusets främre del är möblerad med lösa stolar i enkelt utförande med klädda dynor.

Orgeln från 1902 [8] är uppställd på orgelläktaren i tornets första våning. Den är byggd av Salmon Molander, medan fasadritningarna är signerade av arkitekt Carl Möller vid Överintendentsämbetet. Orgeln av senromantisk typ har 14 stämmor, fördelade på 2

manualer och självständig pedal, och har ett helmekaniskt system med slejflådor. Spelbordet är vänt mot åhörarna och koret. Fasaden är i nygotisk stil, och precis som altarpupsatsen indelad i tre partier, utformade med spetsiga gavlar och åtskilda med fialer och kolonner. Orgeln renoverades 2014.

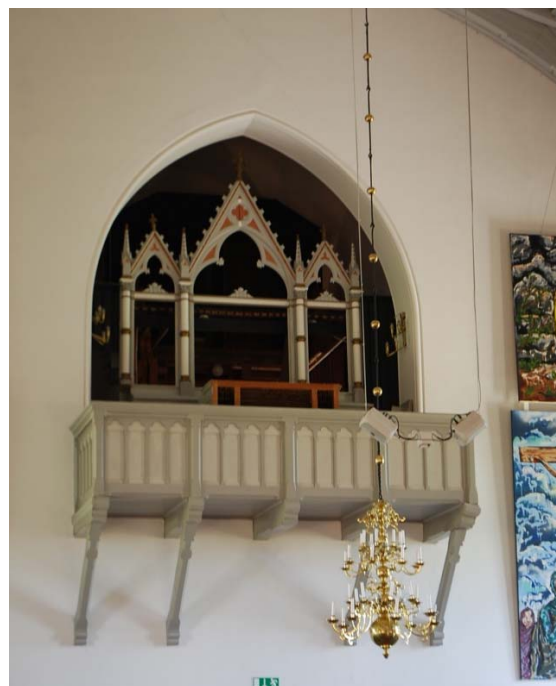
[5]: Altare och altarpupsats

[7]: Ursprungliga bänkar

[6]: Predikstol

[8]: Orgelfasad och orgelläktare

Orgeln från 1979 är uppställd mellan fönstren mitt på långhusets norra sida, byggd av

Mårtenssons Orgelfabrik med fasad efter Torsten Leon- Nilssons ritningar. Fasaden är tredelad, med orgelhus av laserad ek, ramverk av rödbrun lasyr och förgyllt listverk. Fasaden har kraftigt svängda sidopartier och ett förhöjt mittparti krönt av en förgylld cymbelstjärna. Orgeln har 2 manualer och fristående pedaltorn.

Klockorna i tornet är av malm, den ena från 1747, den andra från 1823. De flyttades hit från den Gamla kyrkan 1897. På den yngre klockan finns texten ”Wilhelm Faxé”.

Övrigt

Textila utsmyckningar, i form av tre väggbonader i ryateknik. Bonaderna är gjorda 1985 av några församlingsbor under ledning av konstnären Kirsten Hennix. Bonaderna var ursprungligen avsedda att hänga i koret men återfinns idag i Kristofers kapell.

Tavlor, fyra stycken i graffititeknik, utförda av konstnären Fabio da Rocha Passos Pinheiro, känd som Limpo. Målningarna, som hänger längst ner i långhuset, föreställer händelser i Jesu liv under påskveckan. De köptes in till kyrkan 2012.

Kyrkogården

Korsbacka kyrkogård är i stort sett samtida med kyrkans ursprung. Kyrkogården finns utmärkt i den Häradsökonomiska kartan från 1910-15, illustrerad som en rektangulär kyrkogård med en tydlig axel från kyrkan i norr ner mot Gamla kyrkan och byvägen. Kyrkan är placerad i norr, högst upp på kyrkogården 12 meter ovanför Gamla kyrkan.

Ritningar för indelning av kyrkogården med förslag till växtlighet utförs av länsträdgårdsmästaren B. Kjellson. Därefter utvidgas kyrkogården vid tre tillfällen, först österut 1922 efter Birger Kyllenbergs ritningar, och därefter västerut 1939 efter trädgårdsarkitekten G. V Wahlbergs handlingar. Den senaste utvidgningen görs 1979, öster om de äldre delarna. Kyrkogårdens urngravplats ordnas i början av 1940-talet.

Den mellersta, ursprungliga kyrkogården från 1897 avgränsas i norr av en låg ripshäck och diverse buskar kring kyrkans parkering. I den västra- och östra gränsen finns olika buskar och häckar, bl.a. av idegran, och en trädkrans med både björk, lind och lönn. I söder finns en mur och en ripshäck ut mot byvägen. I häcken står en svartmålad järngrind, och där framför finns en granittrappa flankerad av murade grindstolpar. Från entrén, som ligger mitt för kyrkans södra vapenhus, leder en lindallé i sluttning upp mot kyrkan. På ömse sidor finns ett system av rätlinjiga gravkvarter, skilda av grusgångar, och omgärdade av häckar i idegran, avenbok och buxbom, som även kantar många av de enskilda gravplatserna [9]. Det finns även ett antal gravplatser med stenkant, liksom många utan omgärdning. I norr finns 5 kvarter med urngravar.

Utvidgningen från 1922 omges i norr och öster av diverse buskar och ställvis av en ripshäck. Planteringarna öppnar upp sig åt öster i en sluttande gång ut mot den nya kyrkogården. Häcken fortsätter på sydsidan, och gör uppehåll för ett grindparti med stolpar av huggen sten. Utvidgningen är, till skillnad från de ursprungliga delarna som sluttar rakt ner mot byvägen, utformade med terrasseringsar. De olika nivåerna förbinds med stentrappor, som ligger längs den trädkantade mittgången. Kvarteren åtskiljs i norr av låga klippta häckar av framför allt bok, medan de enskilda gravplatserna nästan uteslutande kantas av buxbom.

Den västra delen från 1939, som på alla sidor omges av avenbokshäckar, efterbildar med sina terrasseringsar den första utvidgningen. I söder finns en trappa i granit ut mot byvägen, med en svartmålad järngrind innanför grindstolpar av sten. Området har, precis som den mellersta och östra delen, en huvudgång i nord-sydlig riktning, och tvärgångar ut till gravkvarteren. Växtligheten domineras av buxbom, som omger de flesta kvarter och gravplatser samt avgränsar kvarteren i form av högre rygghäckar.

[9]: Mellersta kyrkogården

Den nyaste delen från 1979, som omges av en trädkrans av lind, ligger rumsligt fristående, avskuren från de äldre delarna av en nedsänkt GC-väg. Dessa nås genom med långa stentrappor på ömse sidor om cykelvägen. Utvidgningen består av fyra mycket stora gräskvarter, som avdelas av två gångar med betongsten. Endast ett av kvarteren, avgränsat av en oxbärshäck, används för tillfället. De enskilda gravplatserna saknar

omgärdning, utan stenarna är satta tillsammans i grusrännor. I den västra delen finns en minneslund, prydd med olika planteringar, sorgträd och en hög minnessten i öster.

De äldsta gravvårdarna, som finns i kyrkogårdens mittdel, är enligt förra sekelskiftets ideal mestadels utformade som kolonner eller obelisker, alternativt med hög sockel, uppåt smalnande liv och vinklat krön. Nationalromantikens vårdar är högresta med naturstensliknande former och grov bearbetning, medan de yngre vårdarna generellt är rakare och lägre. Gemensamt för samtliga delar av kyrkogården är, att alla gravar har egna rabattplanteringar med ett stort antal varierande växter.

Byggnader på kyrkogården

På kyrkogårdens norra sida finns en ekonomibyggnad i rött tegel med sadeltak.

På den utvidgade delen av kyrkogården ligger *Kristofers kapell*, som fått sitt namn efter helgonet Sankt Kristofer, skyddshelgon för Gamla Kyrkan i Kävlinge. Kapellet är byggt 1979 i modernistisk stil med platt tak, mörkbrunt tegel och stora murytor efter Torsten Leon- Nilssons ritningar. En ny entré tillkom 2007.

Kulturhistorisk karaktärisering för Korsbacka kyrkoanläggning

Korsbacka kyrka ligger vackert, uppförd på en höjd ca 200 meter ifrån Gamla kyrkan. Den gamla och nya kyrkan sammanbinds rumsligt av en trädkantad allé, som bildar en elegant visuell axel mellan de båda begravningsplatserna.

Kyrkogården består av fyra olika delar, avläsbara genom klara gränser i form av träd och buskar, och genom gravkvarterens skilda utformning. Den mellersta delen har en typisk 1800-talskaraktär med grusade, buxbomskantade gravplatser och många påkostade familjegravplatser med flera vårdar. Många städsegröna växter når midjehöjd, vilket ger området en påtagligt grön karaktär som dominerar över gravarnas uttryck. Även utvidgningarna åt väster och öster präglas av en rätlinjig kvartersstruktur och gravar omgärdade av buxbom. Till skillnad från den mellersta biten av kyrkogården är dessa delar terrasserade, vilket ger dem sitt egna uttryck. Den västra sidan har en mer utpräglat klassicistisk karaktär än den östra delen, med höga rygghäckar och gravar som underordnar sig den strama helhetsbilden. 1970-talets utvidgning och minneslundan ligger avskild från övriga kyrkogården på andra sidan av en nedsänkt gång- och cykelväg. Området är rationellt planerat med stora gräsytor, korsade av gångar och med gravar i rader, där enskilda rabatter i anslutning till vårdarna ersatt de äldre gravarnas buxbomsomgärdningar.

Korsbacka kyrka, ritad av den Malmöbördige arkitekten Alfred Arwidius, är typisk för kyrkobyggnandet vid 1800-talets slut, och för sin tids stilsökande arkitektur. De spetsbågiga fönstren, kontreforterna liksom dekorerna i form av putsat listverk, trappstengavlar och glaserat tegel, ger byggnaden en tydligt gotisk karaktär. Till skillnad från t.ex. de samtida kyrkorna i Eslöv och Asmundtorp, som utförts i en helt konsekvent nygotisk stil, uppvisar Korsbacka kyrka även drag av nationalromantik. Den är tyngre och lägre, med dominanta takfall och en mindre utpräglad vertikalitet. Fasaderna är gjorda i maskinslaget tegel, som vid byggtiden var ett nytt och oprövat material. Trots stora byggtekniska problem genom åren, vilket krävt omfattande lagningsarbeten på murar, tak och avtäckningar, framträder byggnadens yttre idag som i stort sett intakt. De stora visuella skillnaderna sedan kyrkans tillkomst är, att takskiffret ersatts med kopparbeläggning, och tillbyggnaden av förrum och wc vid vapenhuset. De exteriöra tilläggen har underordnat sig det ursprungliga uttrycket.

Tidens omgestaltningar har däremot förändrat kyrkans interiöra karaktär i grunden. Det som ursprungligen var en dekormålad kyrka med tydligt religiös prägel bär idag också karaktären av en allmänt hållen lokal. Sentida tillägg i kyrkorummet, t.ex. ett stort antal framträdande högtalare och strålkastare i taket, antyder kyrkorummets sociala värde och församlingens önskan om ett aktivt kyrkorum. Långhusets främre del, med sina lösa stolar, orgel, flygel och körplats m.m. fungerar som ett flexibelt rum som kan ommöbleras för olika användningsområden. Akustiken är god, och kyrkan har genom åren varit plats för många musikarrangemang. De gjorda förändringarna har samtidigt medfört, att kyrkans betydelse begränsats ur ett konstnärligt- och arkitektoniskt hänseende. Interiören står, med sin ljusa färgsättning, moderna materialbehandling och möblering med lösa stolar, i kontrast till exteriörens sammanhållna gotik. De förändringar som gjorts, t.ex. omgjutningen med kvartersgolv i terrazzo, liksom ommålningen med moderna färger, är påfallande enkelt utförda. Tillägg i form av anslagstavlor och förvaringsskåp, men också installationerna såsom långhusets infravärmare, reducerar upplevelsen av kyrkorummet och gör det mindre pregnant.

I kyrkorummet finns ett fåtal inventarier kvar sedan kyrkans uppförande. Bänkarna ger struktur till det stora kyrkorummet tillsammans med gångarnas viktoriaplattor, som är en värdefull exponent för sin tids stilideal. Läktaren med Molanderorgeln är fint inpassad, och har ett utseende som bär släktskap med de brutna trätaken i långhuset och södra vapenhuset. Balkongformen är tidstypisk, då den förordades av Zettervall i hans "Allmänna anvisningar". Orgelfasaden fungerar som pendang till altaruppsatsen. De är, liksom predikstolen med sitt ljudtak, utförda i ett samstämmigt gotiskt formspråk med de olika partierna åtskilda av fialer och kolonetter. Altaruppsatsens målning är gjord av dansken Fredrik Krebs i hans mer kände landsman Carl Blochs anda. Genom att låta dessa inventarier framträda i kyrkorummet, betonas dess

religiösa prägel samtidigt som det bättre binds ihop och får en mer gotisk stildräkt.

Vid tiden för kyrkans uppförande började det bli vanligt att integrera rum för t.ex. dopkapell inom kyrkan, som ett sätt att betona sakramentens betydelse. Kor, sakristia och dopkapell bildar i Korsbacka kyrka en treenighet som ger östfasaden dess speciella form. Koret och kapellet står i förbindelse med långhuset men också med varandra, vilket gör det möjligt att utnyttja rummen på olika sätt.

Rekommendationer

- Byggnadens nygotiska yttre, visuellt sett i stort intakt sedan byggtiden, bör vidmakthållas. Framtida arbeten på kyrkan bör göras med respekt för detta uttryck, och med utgångspunkt i ursprungliga material och tekniker.
- De interiöra element som är kvar i original, såsom bänkinredning, gångarnas viktoriaplattor och tunnvalvstaket med synlig träkonstruktion, samt huvudentinventarierna (orgelfasad, altaruppsats och predikstol) är av betydelse för upplevelsen av det gotiska kyrkorummet och bör alla värnas.
- Den äldre kyrkogårdens struktur med rätvinkliga kvarter, grusgravar och grusgångar, bör bevaras. Speciellt viktiga för upplevelsen av kyrkogården är alléerna, de ofta midjehöga häckarna som ger kyrkogården en speciell atmosfär, liksom det rika växtmaterialet. 1970-talets utvidgning har en mindre bunden struktur, där framtida behov kan ge möjlighet till en friare gestaltning.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Kyrkplatsen i Kävlinge, med de två kyrkorna från olika tidsåldrar, är utpekad av Länsstyrelsen som en särskilt värdefull kulturmiljö i Kävlinge kommun.

Källor och litteratur

Korsbackakyrkans kyrkogård, Lottie Eriksson och Emelie Petersson (2007),
Regionmuseet, Kristianstad

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, (utkast)
opublicerad 2012

Underhållsplan för Korsbacka kyrka 2010-12-01, ItArk Arkitektkontor AB (2010),

Helsingborg

Regionmuseets i Kristianstads arkiv, Lund, mappar 1-3: *Kävlinge nya kyrka*

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>, Lantmäteriet, hämtad 2014-07-01

http://www.kavlinge.se/download/18.f8873cc141a12daff3168a/1382011873058/Tematis_k+%C3%B6versiktsplan+Kulturmilj%C3%B6program.pdf, Kulturmiljöprogram Kävlinge kommun (samrådshandling), hämtad 2014-08-15.

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/kavlinge/Pages/index.aspx>, Länsstyrelsen, hämtad 2014-07-01

Intervju med representanter från Kävlinge församling, möte 2014-08-25.

Övriga uppgifter

Denna rapport, en kulturhistorisk karakteristik och bedömning av Korsbacka kyrka, Rönnebergs kontrakt, har upprättats av:

Karl Johan Kember (handläggare),
Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvården
JAIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2014-06-23

Färdigställd rapport: 2015-06-26